

10. Hughes, J. & Mester, L. (2008). *Efficiency in Banking: Theory, Practice, and Evidence*. Federal Reserve Bank of Philadelphia [in English].

11. Kryklii, O.A., & Podvihin, O.S. (2012). Porivniannia osnovnykh pidkhodiv do otsinky ekonomichnoi efektyvnosti bankiv [Comparison of the main approaches to assessing the economic efficiency of banks]. *Molodizhnyi naukovyi visnyk UABS NBU: Serii: Ekonomichni nauky – Youth Scientific Bulletin of the UABS NBU: Series: Economic Sciences*, 2, 76–83 [in Ukrainian].

12. Piliavskiy, A., Vovchak, O., Matsiv, Yu., & Khoma, T. (2010). Efektyvnist diialnosti bankivskoi systemy (2005-2009 rr.). Metodolohiia analizu frontiv [Efficiency of the banking system (2005-2009). Methodology of front analysis]. *Visnyk Natsionalnoho Banku Ukrainy – Bulletin of the National Bank of Ukraine*, 4, 16–22 [in Ukrainian].

Information about the author

SHLONCHAK Vasyl – PhD in Economics, Senior Financial Analyst, EcoDigital AG (6300, Zug, Switzerland, 43, Baarerstrasse Str., e-mail: vasilevs353@gmail.com).

ШЛЬОНЧАК Василь Васильович – кандидат економічних наук, старший фінансовий аналітик, EcoDigital AG (6300, м. Цуг, Швейцарія, вул. Баарерштрассе, 43, e-mail: vasilevs353@gmail.com).

УДК 330.322

DOI: 10.37128/2411-4413-2025-1-2

**ІНВЕСТИЦІЙНІ
АСПЕКТИ
РАЦІОНАЛЬНОГО
ВИКОРИСТАННЯ
ЗЕМЕЛЬНИХ
РЕСУРСІВ У
КОНТЕКСТІ
ГЛОБАЛЬНОЇ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ
БЕЗПЕКИ ТА
ЕКСПОРТУ
СІЛЬСЬКО-
ГОСПОДАРСЬКОЇ
ПРОДУКЦІЇ**

ЗАРЕМБА О.Є.,
аспірант другого року навчання
кафедри економіки та підприємницької
діяльності,
Вінницький національний аграрний університет
(м. Вінниця)

Збереження родючості ґрунтів є критично важливим завданням для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки України. Інтенсивне використання земельних ресурсів, ерозія, виснаження органічних речовин і негативний вплив кліматичних змін призводять до деградації ґрунтів, що знижує продуктивність сільськогосподарського виробництва й загрожує продовольчій безпеці країни. Виснаження ґрунтів спричиняє значні економічні втрати через зниження врожайності, збільшення витрат на агрохімічні засоби й необхідність упровадження додаткових заходів із відновлення агроландшафтів.

У статті розглянуто інвестиційні підходи до впровадження екологічно безпечних

технологій землекористування, спрямованих на відновлення та збереження ґрунтів. Особливу увагу приділено точному землеробству, використанню покривних культур, агролісомеліорації та методам біоремедіації. Досліджено вплив нульового й мінімального обробітку ґрунту на його структуру й водний баланс, а також оптимізацію використання добрив і пестицидів для зменшення хімічного навантаження на довкілля. Обґрунтовано, що впровадження сучасних цифрових технологій моніторингу стану ґрунтів дозволяє підвищити ефективність управління агроресурсами й своєчасно виявляти загрози деградації земель.

Проаналізовано економічні переваги інвестицій у відновлення деградованих земель, які сприяють підвищенню врожайності, зниженню виробничих витрат і забезпеченню екологічної стійкості сільськогосподарського виробництва. Запропоновані заходи можуть бути ефективно реалізовані за підтримки державних програм, міжнародних грантів і залучення приватного капіталу. Крім того, упровадження екологічно безпечних технологій сприяє зменшенню антропогенного навантаження на довкілля, що є важливим фактором для інтеграції України у світові ринки продовольства й забезпечення відповідності міжнародним екологічним стандартам.

Результати дослідження підтверджують, що комплексне впровадження сучасних методів землекористування сприятиме не лише збереженню природних ресурсів, а й підвищенню економічної ефективності аграрного виробництва. Відновлення родючості ґрунтів і застосування екологічно безпечних технологій є ключовими чинниками стабільного розвитку аграрного сектору економіки України, що сприятиме зміцненню продовольчої безпеки, підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції та створенню передумов для довготривалої екологічної рівноваги в агросистемах.

Ключові слова: сталий розвиток, деградація ґрунтів, точне землеробство, агролісомеліорація, ерозія ґрунтів, біоремедіація, інвестиції, екологічне землекористування, сівозмінна, покривні культури, продовольча безпека, міжнародні екологічні стандарти, цифрові технології в агросекторі.

Табл.: 3. Рис.: 3 Літ.: 28.

INVESTMENT ASPECTS OF RATIONAL USE OF LAND RESOURCES IN THE CONTEXT OF GLOBAL FOOD SECURITY AND AGRICULTURAL EXPORTS

ZAREMBA Oleksandr,
*Postgraduate Student of the Second Year of Study
 of the Department of Economics and Entrepreneurship,
 Vinnytsia National Agrarian University
 (Vinnytsia)*

Soil fertility conservation is a critically important task for ensuring the sustainable development of Ukraine's agricultural sector of economy. Intensive land use, erosion, depletion of organic matter, and the negative impact of climate change lead to soil degradation, reducing of agricultural productivity and threatening of the country's food security. Soil depletion results in significant economic losses due to declining yields, increased costs for agrochemical inputs, and the necessity of implementing the additional measures to restore agro-landscapes.

This article examines investment approaches to implementing environmentally safe land use technologies aimed at restoring and preserving soil. Particular attention is given to precision farming, cover crops, agroforestry, and bioremediation methods. The impact of zero and minimal tillage on the soil structure and water balance is explored, as well as the optimization of fertilizer and pesticide use to reduce chemical pressure on the environment. It is grounded that the introduction of modern digital technologies for soil monitoring enhances the efficiency of agro-

resource management and enables the timely identification of land degradation risks.

The economic benefits of investing in the restoration of degraded lands are analyzed, demonstrating that such investments contribute to increased crop yields, reduced production costs, and improved environmental sustainability of agricultural production. The proposed measures can be effectively implemented with the support of the government programs, international grants, and private investment. Furthermore, the introduction of environmentally safe technologies reduces anthropogenic pressure on the environment, a crucial factor for Ukraine's integration into global food markets and compliance with international environmental standards.

The research findings confirm that the comprehensive implementation of modern land-use methods will contribute not only to the conservation of natural resources but also to the economic efficiency of agricultural production. Soil fertility restoration and the application of environmentally friendly technologies are key factors for the stable development of Ukraine's agricultural sector of economy, strengthening food security, increasing the competitiveness of domestic agricultural products, and creating the prerequisites for long-term ecological balance in agroecosystems.

Key words: sustainable development, soil degradation, precision farming, agroforestry, soil erosion, bioremediation, investments, ecological land use, crop rotation, cover crops, food security, international environmental standards, digital technologies in the agro-sector.

Tabl.: 3. Fig.: 3. Ref.: 28.

Постановка проблеми. У сучасних умовах функціонування аграрного сектору економіки України спостерігається поглиблення екологічних дисбалансів, зокрема внаслідок надмірної експлуатації земельних ресурсів, що проявляється у прогресуючій деградації ґрунтового покриву. Інтенсивні форми землеробства, які застосовуються без урахування природоохоронних вимог, призводять до активізації ерозійних процесів, зменшення вмісту гумусу, погіршення фізико-хімічних характеристик ґрунтів, а також до їхнього забруднення залишками агрохімікатів. Усе це обумовлює не лише зниження урожайності сільськогосподарських культур, а й значне зростання виробничих витрат, ускладнюючи досягнення економічної рентабельності агровиробництва.

Глобальні кліматичні зміни, зокрема підвищення середньорічних температур, зміщення вегетаційних періодів і збільшення частоти екстремальних погодних явищ, додатково ускладнюють збереження екосистемної рівноваги. Ситуацію поглиблює відсутність в Україні системного підходу до планування землекористування, що супроводжується фрагментарністю впровадження сучасних екологічно безпечних агротехнологій. Низький рівень інвестиційної активності у сфері охорони ґрунтів, обмежений доступ сільгоспвиробників до фінансування сталих технологічних рішень і недостатня державна підтримка екологізації аграрного виробництва створюють додаткові бар'єри на шляху до сталого розвитку сільського господарства в Україні.

В умовах повномасштабної війни в Україні військові дії спричиняють деградацію ґрунтів, їхнє забруднення важкими металами, нафтопродуктами й вибухонебезпечними залишками, що ускладнює їхнє подальше використання в агровиробництві. Так, зростає потреба у розробці науково обґрунтованих, інноваційних підходів до відновлення, збереження та раціонального використання ґрунтових ресурсів, які б інтегрували екологічні, економічні й технологічні складові. Це водночас дозволить не лише забезпечити

довгострокову продуктивність агроландшафтів, але й сприятиме гарантуванню екологічної безпеки й конкурентоспроможності аграрного сектору економіки на національному й міжнародному рівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз публікацій показує широкий спектр досліджень, присвячених управлінню земельними ресурсами, інвестиціям у сільське господарство, цифровим технологіям, забезпеченню продовольчої безпеки й оптимізації інвестиційних рішень. Монографія Третяк А., Третяк В., Курильців Р., Прядка Т., Третяк Н. [1] висвітлює основи теорії, інституційного розвитку й практичного управління земельними ресурсами в Україні. У дослідженні Філюка Д., Шматковської Т., Борисюк О. [4] аналізується ефективність використання земельних ресурсів сільськогосподарських підприємств. Праці Захарченко Н. [2] і Ступеня Р., Рія І., Колодія П., Рижка З. [7] присвячені теоретико-методологічним засадам інвестування у землекористування та сільське господарство. У дослідженні Попової О., Коцюбинської Л., Скубій О. [3] розглядаються особливості інвестиційної діяльності в агросекторі в сучасних умовах. Робота Полятикіна С. [5] аналізує ризики зелених інвестицій у аграрному секторі економіки. Крім того, дослідження Чжао Ю., Чен Я. [6] розглядає глобальні тенденції інвестування в агропромисловість. Михайлов А. [8] класифікує детермінанти інвестиційних ресурсів у контексті глобалізаційних змін. Робота Мішенін Ю., Марех І., Ярова І., Ковалова О., Пізняк Т. [10] зосереджена на оптимізації портфеля агроекологічних інвестицій. У своїх роботах Гончарук І. й Токарчук Д. [26] аналізують європейський досвід розвитку АПК і роль зелених технологій, звертаючи увагу на екологічних ініціативах і програмах підтримки. Автори Сахно А., Доцюк С. [27] розглядають міжнародні механізми державної підтримки агропідприємств, зокрема фінансування, податкові пільги й адаптацію світових практик. Хаєцька О. [28] досліджує інноваційно-інвестиційне забезпечення агросектору України, наголошуючи на фінансових інструментах і державних програмах. Ці дослідження створюють комплексний погляд на використання земельних ресурсів, інвестиційну діяльність, цифровізацію, продовольчу безпеку й оптимізацію інвестиційних рішень у сільському господарстві, проте ця тема щороку набуває більшої актуальності й потребує подальших глибоких досліджень.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є комплексний аналіз інвестиційних чинників раціонального використання земельних ресурсів в аграрному секторі у контексті глобальної продовольчої безпеки й експорту, з урахуванням екологічних, економічних і технологічних аспектів, а також міжнародних практик, із подальшим формулюванням рекомендацій щодо вдосконалення інвестиційної політики у сільському господарстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблематика ефективного використання земельних ресурсів є ключовою в сучасному економічному дискурсі, оскільки земля виступає базовим виробничим фактором у сільському господарстві й визначальним елементом продовольчої безпеки. Інвестування у земельні ресурси розглядається як важливий інструмент підвищення продуктивності аграрного виробництва й забезпечення його стійкості [1, с. 115].

У науковій літературі поняття «інвестиції у земельні ресурси» розглядається як вкладення капіталу у придбання, покращення та використання для отримання довгострокових економічних, соціальних вигод [2]. Деякі дослідники пропонують розширене визначення, яке охоплює не лише фінансові вклади, а й організаційні й управлінські заходи, спрямовані на підвищення продуктивності земель [3].

Порівняння інвестицій у земельні ресурси з іншими видами інвестицій дозволяє виділити їхні ключові особливості й відмінності (табл. 1).

Таблиця 1

Специфічні особливості інвестицій у земельні ресурси, що відрізняють їх від інших видів капіталовкладень

Особливості	Інвестиції у земельні ресурси	Фінансові інвестиції (акції, облігації, депозити)	Інвестиції в нерухомість (будівлі, споруди)
Тривалість інвестиційного циклу	Окупність вкладених коштів довготривала через особливості аграрного виробництва	Залежить від ринку, може бути короткостроковою або довгостроковою	Висока варіативність: від швидкої окупності в комерційній нерухомості до десятиліть у житловій
Ліквідність	Земельні активи складно швидко продати без втрати вартості	Висока ліквідність: акції та облігації можна швидко продати на фондовому ринку	Помірна ліквідність: продаж нерухомості займає певний час і залежить від попиту
Залежність від природних факторів	Висока – врожайність залежить від клімату, ґрунтів тощо	Відсутня – фінансові активи не залежать від природних умов	Відсутня – нерухомість піддається фізичному зносу, але не залежить від клімату безпосередньо
Правові й регуляторні обмеження	Значні – земельне законодавство може накладати обмеження на володіння, використання та продаж	Мінімальні – державне регулювання ринків цінних паперів, але без обмежень на володіння	Помірні – правила забудови, податки на нерухомість, необхідність реєстрації права власності
Синергія економічних, екологічних і соціальних аспектів	Висока – земля є обмеженим ресурсом, і її використання має враховувати екологічні й соціальні наслідки	Мінімальна – інвестиції впливають на фінансові ринки, але не мають безпосереднього екологічного впливу	Середня – вплив на міське середовище, соціальну інфраструктуру, але менша екологічна значущість

Джерело: сформовано автором на основі джерел [6; 7, с. 100–106]

Найважливішою відмінністю є тривалий інвестиційний цикл і низька ліквідність, що робить такі вкладення менш привабливими для інвесторів, які орієнтовані на швидку окупність. Водночас інвестиції у земельні ресурси мають високий рівень залежності від природних факторів, що підвищує ризики, пов'язані з кліматичними змінами й виснаженням ґрунтів. На відміну від фінансових інструментів – акцій та облігацій, земельні інвестиції стикаються зі значними правовими й регуляторними обмеженнями, які можуть ускладнювати доступ до ринку й зменшувати привабливість таких вкладень. Однак, на відміну від фінансових активів, земельні ресурси мають стратегічне значення, оскільки вони безпосередньо впливають на продовольчу безпеку й сталий розвиток. Ключовою перевагою інвестицій у земельні ресурси є синергія економічних, екологічних і соціальних аспектів. Раціональне використання землі не лише забезпечує прибутковість аграрного сектору економіки, а й сприяє гарантуванню довгострокової продовольчої безпеки й екологічної

стійкості. Так, хоча інвестиції в землю мають високі бар'єри входу й ризики, вони залишаються критично важливими для економічного й соціального розвитку.

Крім того, міжнародні дослідження підтверджують важливість інвестицій у земельні ресурси для забезпечення продовольчої безпеки. Згідно з дослідженнями, ефективне управління інвестиціями у сільськогосподарські землі сприяє підвищенню врожайності й зменшенню продовольчих криз [5, с. 105].

Зважаючи на вищезазначене, формування ефективної інвестиційної політики у сфері землекористування має базуватися на балансі економічних й екологічних інтересів, що забезпечить сталий розвиток сільськогосподарського виробництва й продовольчу безпеку.

Інвестиції у земельні ресурси можна класифікувати за різними критеріями, що дозволяє оцінити їх вплив на аграрне виробництво й продовольчу безпеку. Основними видами інвестицій є капіталовкладення у придбання земельних ділянок, меліорацію, впровадження інноваційних технологій та заходи з охорони ґрунтів (рис. 1).

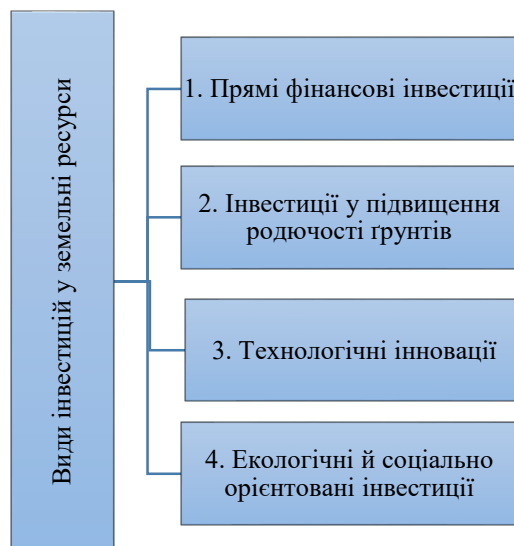

Рис. 1. Основні види інвестицій у земельні ресурси

Джерело: сформовано автором на основі джерела [7]

На рисунку показано, що інвестиції у земельні ресурси можна поділити на кілька ключових напрямів. Прямі фінансові вкладення передбачають купівлю земельних ділянок або довгострокову оренду з метою їхнього використання в аграрному виробництві. Такий підхід забезпечує стабільність виробничих потужностей і сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств.

Значну роль відіграють інвестиції у підвищенні родючості ґрунтів, що охоплюють меліораційні заходи, внесення добрив, раціональне зрошення та боротьбу з ерозією. Оскільки виснаження ґрунтів є серйозною загрозою для аграрного виробництва, фінансування заходів із покращення їхньої якості має стратегічне значення.

Не менш важливими є технологічні інновації, до яких належать точне землеробство, автоматизовані системи моніторингу стану полів, біотехнології та генетично модифіковані культури. Дослідження свідчать, що застосування цифрових технологій у сільському господарстві дозволяє підвищити ефективність використання земельних ресурсів на 20–30% [8, с. 35–38].

Екологічні й соціально орієнтовані інвестиції спрямовані на збереження екосистем, зниження забруднення ґрунтів і розвиток сільських територій. У розвинутих країнах державна підтримка екологічно безпечного сільськогосподарського виробництва стимулює довгострокові вкладення у сталий розвиток агросфери. Інвестиції у землю підвищують продуктивність сільського господарства й сприяють стійкому економічному розвитку, а саме:

- зростанню врожайності – модернізація методів ведення господарства дозволяє підвищити обсяги виробництва продукції та зменшити втрати врожаю;

- експортному потенціалу – якісні земельні ресурси й високотехнологічне виробництво сприяють розширенню аграрного експорту, а також підвищенню конкурентоспроможності країни на світовому ринку;

- зменшенню екологічного навантаження – інвестиції з урахуванням екологічних наслідків дозволяють запобігти деградації ґрунтів, зменшити використання хімічних добрив і зберегти біорізноманіття [9, с. 108].

Продовольча безпека є однією з ключових умов стабільного соціально-економічного розвитку держав, адже вона забезпечує доступність і якість харчових продуктів для населення. Проте глобальні тенденції, такі як зміна клімату, демографічний ріст і виснаження природних ресурсів, створюють значні ризики для забезпечення сталого виробництва сільськогосподарської продукції [10, с. 118].

Зміна клімату є одним із найбільш загрозливих чинників, що впливають на продовольчу безпеку. Підвищення середньорічних температур, зростання частоти посух, паводків й екстремальних погодних явищ призводять до зниження врожайності сільськогосподарських культур і втрат урожаю [9, с. 109–111].

Основні негативні наслідки кліматичних змін:

- зниження продуктивності сільського господарства – дослідження показують, що підвищення температури на 1°C призводить до зниження врожайності пшениці на 6% і кукурудзи на 7,4% [11];

- деградація ґрунтів – втрата органічної речовини й ерозія ґрунтів посилюють проблему родючості земель, що ускладнює їхнє подальше використання для вирощування сільськогосподарських культур;

- зменшення водних ресурсів – виснаження підземних вод і зменшення рівня опадів негативно впливають на можливості зрошення сільськогосподарських земель, що критично важливо для регіонів із посушливим кліматом.

Стрімке зростання населення світу створює додатковий тиск на сільськогосподарське виробництво й земельні ресурси (рис. 2). Очікується, що до 2050 року чисельність населення Землі досягне 9,7 мільярда осіб, що вимагатиме збільшення виробництва продовольства на 60-70% [12].

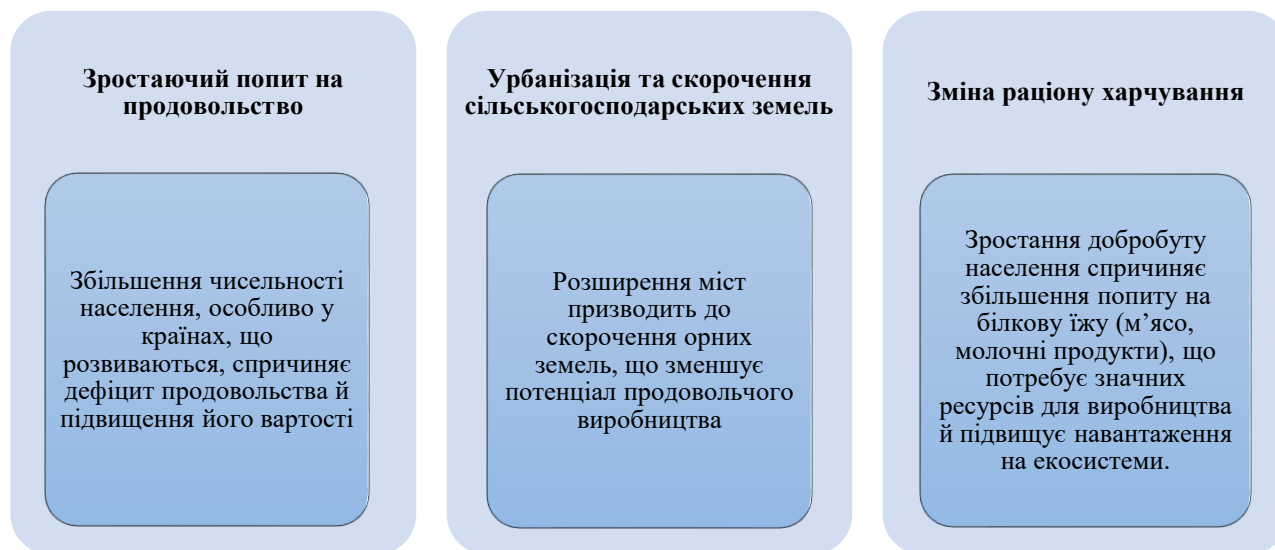

Рис. 2. Основні виклики для аграрного сектору, зумовлені демографічним зростанням

Джерело: сформовано автором на основі джерела [12]

Раціональне використання земельних ресурсів є фундаментальною умовою забезпечення глобальної продовольчої безпеки, оскільки якість ґрунтів, доступність орних земель і ефективність їхнього використання безпосередньо впливають на обсяги виробництва сільськогосподарської продукції. Виснаження ґрунтових ресурсів, зростаючий попит на продукти харчування та зміни клімату ставлять перед світовою спільнотою нові виклики, які потребують стратегічних підходів до управління землекористуванням [9, с. 111].

Земельні ресурси є ключовим фактором виробництва продовольства, а їхнє ефективне використання сприяє стабільному забезпеченню населення необхідними харчовими продуктами. Однак інтенсифікація агровиробництва без належного контролю за станом ґрунтів може призвести до їхньої деградації, що загрожує стійкості продовольчих систем. Дослідження демонструє, що деградація земельних ресурсів щороку зменшує глобальну продуктивність сільського господарства на 0,2–0,3%, що в довгостроковій перспективі може призвести до дефіциту продовольства [13, с. 142].

Ці процеси мають не лише екологічні, а й економічні наслідки, що підкреслює необхідність переосмислення підходів до оцінки вартості землі в управлінні аграрними активами.

Хоча з погляду бухгалтерського обліку амортизація землі зазвичай не розглядається як об'єкт нарахування, у контексті сталого управління аграрним виробництвом поняття «амортизація земельних ресурсів» має критичне значення. Мається на увазі втрата природної продуктивності ґрунтів унаслідок їхнього виснаження, ерозії, ущільнення або забруднення, що фактично знижує

довгострокову віддачу від використання земельного капіталу. Згідно з дослідженнями, у низці регіонів України індекс деградації ґрунтів перевищує 25%, що вказує на потребу у впровадженні контролю за «амортизацією» землі як елементом аграрного менеджменту [9, с. 112].

Контроль амортизації земельних ресурсів здійснюється через моніторинг ґрунтового здоров'я: рівня гумусу, рН, вмісту важких металів, щільності й структури ґрунту. Важливим є впровадження науково обґрунтованих сівозмін із урахуванням ротації, чергування культур, глибини коріння, біологічних особливостей і здатності до фіксації азоту.

Зменшення глибокої оранки знижує ризик руйнування структури ґрунту, втрати вологи й вивітрювання. Альтернативою є мінімальний або нульовий обробіток, органічне землеробство, сидерати й локальне внесення добрив – ефективні методи уповільнення деградації.

Інституційна підтримка через дотації та інвестиції в ґрунтозахисні технології сприяє зменшенню амортизації. Це дозволяє зберегти продуктивність земель, уникнути втрат родючості й забезпечити довгострокову ефективність агровиробництва [14].

Збалансоване управління земельними ресурсами забезпечує зростання агровиробництва без шкоди для екосистем. Основні механізми цього підходу:

1) точне землеробство – супутниковий моніторинг, автоматизоване внесення добрив й оптимізація зрошення підвищують родючість і зменшують втрати врожаю;

2) кліматична адаптація – упровадження посухостійких культур й агролісомеліорація забезпечують ефективне використання земель в умовах змін клімату;

3) запобігання деградації – чергування культур, консерваційне землеробство й збереження екосистем підтримують довготривалу продуктивність ґрунтів.

За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, що були представлені на Пленарній асамблеї Глобального Ґрунтового Партнерства (23–25 травня 2022 р.) і Глобальному симпозіумі про роль ґрунтів у забезпеченні харчовими продуктами – Global Symposium on Soils for Nutrition (GSOIL4N, 26–29 липня 2022 р.), понад 33% світових орних земель уже зазнали помітної деградації, що ставить під загрозу продовольчу безпеку в довгостроковій перспективі. Дослідження підтверджує, що ефективне управління земельними ресурсами дозволяє збільшити світове виробництво продовольства на 50% без необхідності розширення сільськогосподарських угідь [16].

Оцінка ефективності інвестицій у земельні ресурси є важливим інструментом формування стратегій управління аграрним сектором економіки й забезпечення продовольчої безпеки. Врахування економічних, екологічних і соціальних факторів дозволяє визначити раціональність капіталовкладень та їхній вплив на довгострокову стійкість землекористування.

Основні підходи до оцінки ефективності інвестицій

1. Економічний підхід. Оцінка інвестицій здійснюється на основі

традиційних фінансових показників:

- чиста приведена вартість (NPV) – використовується для визначення прибутковості проєктів у довгостроковій перспективі. Якщо $NPV > 0$, то інвестиції вважаються ефективними;

- внутрішня норма рентабельності (IRR) – показує відсоткову ставку, за якої приведена вартість майбутніх доходів від інвестицій дорівнює витратам;

- коефіцієнт прибутковості земельних активів (ROLA – Return on Land Assets) – використовується для оцінки ефективності вкладень у землю та пов'язані з нею виробничі процеси.

2. Екологічний підхід. Враховує екологічні наслідки інвестицій та їхній вплив на стійкість землекористування:

- індекс екологічної ефективності землекористування (LEEI – Land-use Environmental Efficiency Index) – оцінює баланс між використанням ресурсів і рівнем їхньої деградації;

- оцінка вуглецевого сліду сільськогосподарських інвестицій – дозволяє визначити вплив землекористування на глобальні кліматичні зміни.

3. Соціально-економічний підхід. Враховує вплив інвестицій на зайнятість, рівень життя населення та соціальну стабільність у сільській місцевості:

- індекс соціальної вигоди від інвестицій (SROI – Social Return on Investment) – оцінює економічні й соціальні переваги, які отримує громада внаслідок інвестицій у земельні ресурси;

- рівень продовольчої безпеки (FSI – Food Security Index) – використовується для оцінки впливу інвестицій у земельні ресурси на продовольчий баланс країни [10, с. 118].

Сучасні дослідження підтверджують необхідність застосування комплексного підходу, що поєднує фінансові, екологічні й соціальні аспекти. Наприклад, методологія Sustainable Land Investment Model (SLM) передбачає багатофакторний аналіз інвестиційних проєктів із урахуванням економічної рентабельності, екологічних наслідків і соціального ефекту [17, с. 40].

Конкурентоспроможність аграрної продукції на світових ринках є важливим чинником економічного розвитку країн із розвиненим сільським господарством. Вона визначається сукупністю економічних, технологічних, інфраструктурних і регуляторних факторів, що впливають на виробництво, якість і збут продукції (табл. 2).

Конкурентоспроможність аграрної продукції на міжнародних ринках визначається комплексом економічних, технологічних, логістичних і регуляторних факторів. Підвищення ефективності виробництва, цифровізація агробізнесу, розвиток логістичної інфраструктури й адаптація до міжнародних стандартів є ключовими умовами успішної інтеграції аграрного сектору в глобальну економіку.

Інвестиції відіграють ключову роль у формуванні конкурентоспроможного аграрного сектору економіки, що забезпечує стабільне постачання високоякісної продукції на міжнародні ринки. Розвиток виробничої інфраструктури, упровадження новітніх технологій та удосконалення

логістичних процесів дозволяють сільськогосподарським підприємствам покращувати якість продукції та нарощувати обсяги експорту [18].

Таблиця 2

Чинники конкурентоспроможності аграрного сектора економіки

	Чинники	Опис
1	Економічні чинники	
1.1	Рівень собівартості виробництва	Мінімізація витрат на виробництво є ключовою передумовою конкурентоспроможності. Країни з низькими витратами на робочу силу та енергоносії мають перевагу в експорті аграрної продукції.
1.2	Курсова політика та валютні коливання	Девальвація національної валюти робить продукцію більш привабливою для зовнішніх ринків.
1.3	Державна підтримка та субсидії	Розвинені країни субсидують аграрний сектор економіки для підтримки конкурентоспроможності, що дозволяє виробникам стабільно працювати навіть за несприятливих ринкових умов.
2	Технологічні та інноваційні чинники	
2.1	Рівень технологічного розвитку	Використання сучасних агротехнологій, точного землеробства та біотехнологій підвищує продуктивність та якість продукції.
2.2	Автоматизація та цифровізація	Штучний інтелект у прогнозуванні врожайності, цифрові платформи збуту та автоматизовані системи управління сприяють підвищенню ефективності виробництва.
3	Логістичні та інфраструктурні чинники	
3.1	Розвинена транспортна інфраструктура	Доступ до портів, залізничних вузлів та якісних доріг знижує витрати на логістику та впливає на собівартість експорту.
3.2	Доступ до глобальних логістичних ланцюгів	Інтеграція у міжнародні логістичні мережі та використання сучасних методів зберігання та транспортування продукції сприяють виходу на глобальні ринки.
4	Регуляторні та екологічні чинники	
4.1	Вимоги до якості та безпечності продукції	Міжнародні ринки вимагають відповідності сертифікаційним стандартам (ISO, HACCP, GlobalGAP) для виходу на глобальні ринки.
4.2	Торговельні бар'єри та протекціонізм	Квоти, мита та технічні регламенти можуть створювати значні обмеження для експорту продукції.
4.3	Адаптація до екологічних стандартів	Вплив на довкілля та впровадження сталих практик у виробництво стають ключовими аспектами конкурентоспроможності аграрного сектора економіки.

Джерело: сформовано автором на основі джерел [6; 18]

Конкурентоспроможність аграрної продукції на міжнародних ринках визначається комплексом економічних, технологічних, логістичних і регуляторних факторів. Підвищення ефективності виробництва, цифровізація агробізнесу, розвиток логістичної інфраструктури й адаптація до міжнародних стандартів є ключовими умовами успішної інтеграції аграрного сектору в глобальну економіку.

Інвестиції відіграють ключову роль у формуванні конкурентоспроможного аграрного сектора економіки, що забезпечує стабільне постачання високоякісної продукції на міжнародні ринки. Розвиток виробничої інфраструктури, упровадження новітніх технологій та удосконалення логістичних процесів дозволяють сільськогосподарським підприємствам покращувати якість продукції та нарощувати обсяги експорту [18].

Одним із важливих аспектів інвестиційної активності є ринок земельних ресурсів, який є фундаментом аграрного виробництва. Зростання капіталізації ринку сільськогосподарських земель в Україні у 2020–2024 роках є одним із ключових індикаторів підвищення інвестиційної привабливості аграрного

сектору економіки. Запровадження ринку землі у 2021 році в Україні стало важливим кроком до формування більш прозорого й ефективного механізму обороту земель сільськогосподарського призначення відповідно до положень Земельного кодексу України.

Це сприяло не тільки підвищенню вартості сільськогосподарських земель, але й покращенню правової визначеності щодо прав власності на землю, що, зі свого боку, заохотило інвестиції з боку як вітчизняних, так і міжнародних інвесторів. Як ми бачимо на рис. 3, з моменту відкриття ринку сільськогосподарських земель в Україні у 2021 році спостерігається стабільне зростання їхньої капіталізації: з 45 млрд грн у 2021 р. до 332 млрд. грн у 2024.

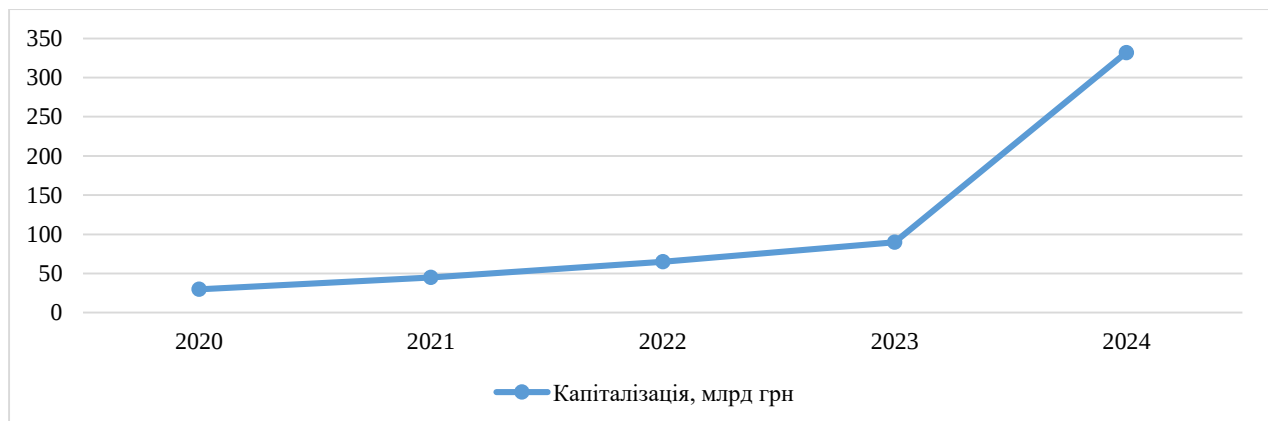

Рис. 3. Темпи збільшення капіталізації ринку сільськогосподарських земель України у 2020–2024 рр., млрд грн

Джерело: сформовано автором на основі джерела [21]

Така динаміка зумовлена як поступовим збільшенням обсягів угод, так і зростанням вартості землі, середньозважена ціна на сільськогосподарську землю зросла на 8,3% у 2023 році внаслідок інституційного й технологічного оновлення сільського господарства. За даними Мінфіна у третьому кварталі 2024 року було укладено 28,4 тис. угод щодо 62,7 тис. га земель сільгосппризначення, що на 29% більше за кількістю угод і на 39% – за площею земель в обігу порівняно з аналогічним періодом минулого року [20].

Очікується, що подальший розвиток інфраструктури, цифровізація земельного кадастру й активізація іноземних інвестицій сприятимуть збереженню позитивної тенденції на найближчі роки.

Іноземні інвестиції в аграрний сектор економіки України є важливим фактором, що сприяє розвитку економіки й стабільності аграрної галузі, зокрема у контексті земельних ресурсів. За даними Національного банку України, у 2023 році загальний обсяг іноземних інвестицій у агросектор України склав 3,41 млрд доларів США, що свідчить про високий інтерес до цього напрямку навіть в умовах складної внутрішньоекономічної ситуації та війни. Основними країнами-інвесторами є Кіпр (26,1%), Нідерланди (22,6%), Швейцарія (6,2%), США (5,1%), Німеччина (3,7%) й Австрія (3,5%) [21].

Крім того, іноземні компанії активно інвестують не лише в розвиток аграрних підприємств, але й у придбання сільськогосподарських земель в Україні. Згідно з даними Land Matrix, іноземні компанії контролюють понад 3,3

млн гектарів сільськогосподарських земель в Україні.

Важливим аспектом є те, що інвестиції в аграрний сектор економіки України з боку міжнародних компаній не обмежуються лише придбанням земель, але й охоплюють фінансування розвитку агробізнесу. Серед найбільших міжнародних інвесторів можна виділити такі компанії, як Bayer, Carlsberg і CEMARK. Зокрема, компанія Bayer у 2025 р. інвестував 60 млн дол. США, а компанія Carlsberg у 2023 р. – 40 млн дол. США [22, 23]. Це свідчить про високий рівень довіри іноземних інвесторів до перспектив розвитку аграрної інфраструктури й виробничих потужностей в Україні.

Великі українські агропідприємства, які активно інвестують у земельні ресурси й модернізацію виробництва, займають провідні позиції на ринку. Це зокрема такі компанії, як «Миронівський хлібопродукт», «Kernel», «Астарта». Вони вкладають кошти в сільськогосподарську техніку, інфраструктуру, а також у придбання нових земель.

Окрім державних і приватних агрохолдингів, важливу роль у розвитку галузі відіграють інвестиційні фонди, що фінансують реалізацію проєктів у сільському господарстві — зокрема, проєктів, пов'язаних із використанням земельних ресурсів, модернізацією інфраструктури й упровадженням інновацій в аграрному секторі. Це можуть бути як великі міжнародні фонди, так і менші інституції, орієнтовані на інвестування в агросферу.

Незважаючи на високий рівень приватних інвестицій, державні інвестиції в агросектор мають значний вплив. Державні програми підтримки сільського господарства, субсидії на техніку й землю, а також фінансування через банки розвитку допомагають стимулювати розвиток сільського господарства й залучення нових інвесторів.

У 2024 році Україна здійснила значні інвестиції у земельні ресурси, спрямовані на підтримку аграрного сектору економіки, розмінування сільськогосподарських земель і розвиток геологічної інфраструктури.

Згідно з державним бюджетом на 2024 рік, на підтримку агропромислового комплексу було передбачено 4,2 млрд грн. Ці кошти розподілено за такими напрямками:

- 2 млрд грн – на гуманітарне розмінування сільськогосподарських земель;
- 1,37 млрд грн – на безповоротні гранти для створення або розвитку переробних підприємств;
- 1 млрд грн – на часткову компенсацію вартості сільськогосподарської техніки й обладнання вітчизняного виробництва;
- 796 млн грн – субсидії на гектар земель сільськогосподарського призначення для ведення діяльності на деокупованих територіях;
- 205 млн грн – державна підтримка організацій водокористувачів і аграріїв, які використовують меліоровані землі.

Ці заходи спрямовані на відновлення та розвиток аграрного сектору економіки, особливо в регіонах, постраждалих від воєнних дій.

У 2024 році на розмінування сільськогосподарських земель в Україні було закладено 3 млрд грн. Однак, за словами заступника голови

Всеукраїнської аграрної ради Дениса Марчука, лише незначна частина цих коштів була освоєна. Це пов'язано з низькою активністю аграріїв у поданні заявок на відповідні програми підтримки [24].

У 2024 році Державна служба геології та надр України забезпечила надходження до державного бюджету в розмірі 3,5 млрд грн. Із цієї суми 1,766 млрд грн надійшло від продажу спеціальних дозволів на користування надрами через аукціони. Крім того, у 2023–2024 роках Служба спрямувала понад 393 млн грн на окремі програми забезпечення потреб Збройних Сил України [25].

Ці дані свідчать про активну участь держави у фінансуванні заходів з відновлення та розвитку земельних ресурсів, що є важливим для продовольчої безпеки й сталого розвитку агросектору України.

Інвестиції сприяють не лише зростанню виробництва, а й покращенню якості продукції. Упровадження точного землеробства, автоматизованого контролю та сенсорних технологій дозволяє своєчасно виявляти дефіцит поживних речовин й оптимізувати внесення добрив.

Раціональне інвестування у землю охоплює підвищення продуктивності, ефективне управління витратами й зростання прибутковості. Економічна ефективність досягається завдяки ресурсозбереженню, точному землеробству й оптимізації витрат на виробництво і збут. У табл. 3 показано вплив інвестицій на зменшення виробничих витрат і підвищення прибутковості.

Таблиця 3

Вплив інвестицій на зменшення виробничих витрат і підвищення прибутковості

Ціль інвестування	Напрямок інвестування	Очікуваний ефект
Зменшення виробничих витрат	Точне землеробство й цифрові технології	Оптимізація використання ресурсів, зменшення перевитрат насіння, пестицидів і добрив на 15–30%
	Використання супутникового моніторингу й аналітики даних	Скорочення втрат урожаю та покращення планування сівозмін
	Енергозбереження та альтернативні джерела енергії	Упровадження відновлюваних джерел енергії, зокрема сонячних панелей, біогазових установок, інших видів біопалива й енергоефективних систем іригації, сприяє зниженню енергоспоживання та підвищенню сталості аграрного виробництва
	Автоматизація процесів і механізація	Використання автономної техніки, роботизованих ферм і сенсорних систем
Підвищення прибутковості	Диверсифікація виробництва	Вирощування нішевих високорентабельних культур (органічне землеробство, лікарські рослини, горіхові сади)
	Застосування вертикальної інтеграції	Контроль над усіма етапами виробництва – від вирощування до переробки й реалізації
	Створення аграрних кооперативів	Отримання вигідніших умов фінансування та знижок на закупівлю матеріалів

Джерело: сформовано автором на основі опрацьованих джерел

Підвищення ефективності інвестицій у земельні ресурси забезпечується через впровадження сучасних технологій, енергозбереження та автоматизацію. Диверсифікація продукції, інтеграція виробництва й ефективне фінансування підвищують прибутковість і конкурентоспроможність агросектору.

Залучення інвестицій значно залежить від інституційного середовища, що

охоплює правове регулювання, податкову політику, фінансову інфраструктуру й державну підтримку. Важливими умовами є захист прав на землю, стабільність оренди, прозорість угод, пільгове кредитування, страхування ризиків й участь міжнародних фінансових інституцій. Ефективними також є державно-приватні партнерства й спеціальні економічні зони з пільговими умовами, які стимулюють іноземні інвестиції й технологічне оновлення.

Формування сприятливого інституційного середовища передбачає прозоре правове поле, фінансову підтримку, податкові стимули й партнерські механізми. В умовах глобальних викликів ключовими стають екологічна трансформація, цифровізація, диверсифікація інвестицій і розвиток соціально відповідального інвестування. Усе це сприятиме стійкому розвитку й зміцненню конкурентних позицій аграрного сектору.

Висновки. Дослідження підтвердило, що інвестиції у земельні ресурси є визначальними для сталого розвитку агровиробництва. Сучасні підходи вказують на важливість підвищення ефективності використання землі, впровадження інновацій та екологізацію виробництва. Управління земельними ресурсами потребує комплексного підходу, що охоплює економічну, екологічну й соціальну складові. Цифрові технології сприяють оптимізації землекористування та підвищенню продуктивності. Ефективними є моделі, що базуються на інноваціях і диверсифікації інвестицій. Актуальним є застосування «зеленого фінансування» і держпідтримки екологічних проєктів.

Інвестиційна активність стримується ризиками, пов'язаними з ринковою нестабільністю, кліматом й інституційними чинниками. Зниження ризиків можливе через агрострахування, прогнозування та цифрові інструменти. Доцільно впроваджувати автоматизований моніторинг, AI-технології та податкові пільги для «зелених» інвестицій. Розвиток державно-приватного партнерства й залучення міжнародних фондів посилять фінансування сталого землекористування. Удосконалення законодавства й фінансова грамотність аграріїв – ключові умови ефективної інвестполітики, а також зростання продуктивності в агросекторі.

Список використаних джерел

1. Третяк А.М., Третяк В.М., Курильців Р.М., Прядка Т.М., Третяк Н.А. Управління земельними ресурсами та землекористуванням: базові засади теорії, інституціалізації, практики: монографія. Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2021. 227 с.
2. Захарченко Н.В. Інвестування: навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої школи. Одеса: «Атлант ВОИ СОИУ», 2018. 184 с.
3. Попова О., Коцюбинська Л., Скубій О. Інвестиційна діяльність в сільському господарстві в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-49>
URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2773/2695>
(дата звернення: 05.03.2025).
4. Філюк Д., Шматковська Т., Борисюк О. Ефективність використання земельних ресурсів сільськогосподарських підприємств в Україні. *Галицький*

економічний вісник. 2022. Т. 75, № 2. С. 30–36.
DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.02.030

5. Полятикін С.О. Особливості зелених інвестицій аграрних підприємств в умовах невизначеності та ризику. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2024. Вип. 50. С. 104–108.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2024-50-18>.

6. Zhao Y., Chen Y. Global Patterns of Agricultural Investment and Food Security: Evidence from the fDi Markets Database. *Foods*. 2023. Vol. 12 (9), 1827.
DOI: <https://doi.org/10.3390/foods12091827> URL: <https://www.mdpi.com/2304-8158/12/9/1827> (дата звернення: 05.03.2025).

7. Ступень Р.М., Рій І.Ф., Колодій П.П., Рижок З.Р. Теоретико-методологічні засади формування інвестиційної привабливості у системі сільськогосподарського землекористування: монографія. Львів: ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2019. 164 с.

8. Михайлов А.М. Класифікаційні детермінанти інвестиційних ресурсів в контексті глобалізаційних змін. *Економічна стійкість та бізнес практики*. 2017. № 2. С. 34–40. DOI: 10.21272/1817-9215.2017.2-05.

9. FAO. The State of the World's Land and Water Resources for Food and Agriculture – Systems at breaking point. Rome, Italy: FAO, 2022. 393 p.
DOI: <https://doi.org/10.4060/cb9910en>

10. Mishenin Y., Marekha I., Yarova I., Kovalova O., Pizniak T. Optimizing a portfolio of agri-environmental investments. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2022. Vol. 8. № 1. P. 115–132.
DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.01.06>

11. Семендяк В.М. Сучасне сприйняття «Принципів наукового менеджменту» Ф.В. Тейлора. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-40>
URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1478/1424>

12. Сааков В. ООН: населення Землі зросте швидше, ніж очікувалось. 2015.
URL: <https://www.dw.com/uk/%D0%BE%D0%BE%D0%BD-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BB%D1%96-%D0%B7%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5-%D1%88%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D1%88%D0%B5-%D0%BD%D1%96%D0%B6-%D0%BE%D1%87%D1%96%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D1%81%D1%8C/a-18617987> (дата звернення: 24.03.2025).

13. Тараріко О.Г., Ільєнко Т.В., Кучма Т.Л. Супутниковий моніторинг деградаційних процесів та опустелювання в системі формування продовольчої безпеки. *Продовольча та екологічна безпека України в умовах воєнного стану: колективна монографія / за науковою редакцією академіка НААН О.І. Дребот*. Київ: Видавництво НУБІП України. 2022. С. 111–155.

14. Камінецька О.В., Сіроштан Т.М., Кочеригін Л.Ю. Еколого-економічна ефективність управління земельно-ресурсним потенціалом на основі аналізу рівня добробуту. *Ефективна економіка*. 2022. № 10.

DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.10.31>

URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/667/674> (дата звернення: 24.03.2025).

15. Investment in Emerging Market and Developing Economy Regions Trends, Prospects, and Policy Options. Policy Research Working Paper / Kasyanenko S., et. al. 2023. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099542403162311587/pdf/IDU0f6e85a340d9b4040ee0828b060b095204a20.pdf> (дата звернення: 24.03.2025).

16. OECD. Green Investments and Agricultural Productivity. OECD-FAO Agricultural Outlook. 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-fao-agricultural-outlook-2023-2032_08801ab7-en.html (дата звернення 20.03.2025)

17. Ihnatushenko O. Economic mechanism for the development of investment activities of agricultural enterprises: global challenges and new opportunities. *Sj-economics scientific journal*. 2024. Vol. 54. № 3. P. 33–41 DOI: 10.58246/sj-economics.v54i3.671

18. Ткаченко С.Є. Аналіз інвестиційної діяльності в аграрному секторі України, визначення факторів та шляхів її активізації. *Економіка та суспільство*. 2021. № 23. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-3> URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/138/133> (дата звернення: 24.03.2025).

19. Чечоткін В.В., Пристемський О.С. Інвестиційна політика та державна підтримка як запорука сталого розвитку аграрного сектору економіки України. *Modern Economics*. 2020. № 20. С. 291–295. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-45](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-45)

20. Капіталізація ринку сільгоспземель зросла на \$3,9 млрд – KSE. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2024/11/04/139189581/> (дата звернення: 17.03.2025).

21. Оцінка обсягів прямих іноземних інвестицій, в яких кінцевим контролюючим інвестором є резидент (round tripping) за 2010–2024 роки. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FDI_round_tripping_ICL-DFS_pr.pdf?v=4&utm_source (дата звернення: 17.02.2025).

22. Компанія «Байер» оголосила загальні інвестиції у 60 млн євро у виробництво насіння в Україні. 2025. URL: https://www.bayer.com/uk/ua/bayer-to-invest-a-total-of-60-million-euros-in-its-ukrainian-seed-production-site?utm_source (дата звернення: 17.03.2025).

23. Carlsberg Ukraine інвестувала у нову виробничу лінію на Київському пивзаводі 1,5 мільярда гривень. 2023. URL: <https://landlord.ua/news/carlsberg-ukraine-investuvala-u-novu-vyrobnychu-liniiu-na-kyivskomu-pyvzavodi-1-5-miliarda-hryven> (дата звернення: 17.03.2025).

24. Уряд на 2024 рік заклав 42 мільярди гривень для агросектора: що про це думають учасники ринку. URL: <https://ukragroconsult.com/news/uryad-na-2024-rik-zaklav-42-milyardy-gryven-dlya-agrosektora-shho-pro-cze-dumayut-uchasnyku-rynku> (дата звернення: 17.03.2025).

25. Держгеонадра забезпечили 3,5 млрд грн надходжень до держбюджету в 2024 році. URL: <https://www.geo.gov.ua/derzhheonadra-zabezpechyly-35-mlrd-hrn->

nadkhodzhen-do-derzhbiudzhetu-v-2024-rotsi (дата звернення: 17.03.2025).

26. Honcharuk I., Tokarchuk D. Review of the European experience of AIC development and the role of green technologies in the modernisation of this process. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024.Vol. 10. № (5). P. 155–165. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-5-155-165>

27. Сахно А.А., Доцюк С.О. Міжнародний досвід державної підтримки підприємництва в аграрному секторі економіки. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 2 (60). С. 98–109. DOI: 10.37128/2411-4413-2022-2-7

28. Хаєцька О.П. Інноваційно-інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2024. № 2 (68). С. 123–141. DOI: 10.37128/2411-4413-2024-2-8

References

1. Tretiak, A.M., Tretiak, V.M., Kuryltsiv, R.M., Priadka, T.M., & Tretiak, N.A. (2021). *Upravlinnia zemelnymy resursamy ta zemlekorystuvanniam: bazovi zasady teorii, instytutsiolizatsii, praktyky: monohrafiia* [Management of land resources and land use: basic principles of theory, institutionalization, practice: monograph]. Bila Tserkva: TOV «Bilotserkivdruk» [in Ukrainian].

2. Zakharchenko, N.V. (2018). *Investuvannia* [Investment]. Odessa: «Atlant VOY SOYU» [in Ukrainian].

3. Popova, O., Kotsiubynska, L., & Skubii, O. (2023). Investytsiina diialnist v silskomu hospodarstvi v suchasnykh umovakh [Investment activity in agriculture in modern conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-49> Retrieved from: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2773/2695> [in Ukrainian].

4. Filiuk, D., Shmatkovska, T., & Borysiuk, O. (2022). Efektyvnist vykorystannia zemelnykh resursiv silskohospodarskykh pidpriemstv v Ukraini [Efficiency of use of land resources of agricultural enterprises in Ukraine]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician economic bulletin*, 75 (2), 30–36. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.02.030 [in Ukrainian].

5. Poliatykin, S.O. (2024). Osoblyvosti zelenykh investytsii ahrarnykh pidpriemstv v umovakh nevyznachenosti ta ryzyku [Peculiarities of green investments of agricultural enterprises in conditions of uncertainty and risk]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*, 50, 104–108. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2024-50-18> [in Ukrainian].

6. Zhao, Y., & Chen, Y. (2023). Global Patterns of Agricultural Investment and Food Security: Evidence from the fDi Markets Database. *Foods*, 12 (9), 1827. DOI: <https://doi.org/10.3390/foods12091827> Retrieved from: <https://www.mdpi.com/2304-8158/12/9/1827> [in English].

7. Stupen, R.M., Rii, I.F., Kolodii, P.P., & Ryzhok, Z.R. (2019). *Teoretyko-*

metodolohichni zasady formuvannia investytsiinoi pryvablyvosti u systemi silskohospodarskoho zemlekorystuvannia: monohrafiia [Theoretical and methodological principles of forming investment attractiveness in the agricultural land use system: monograph]. Lviv: TOV «Halytska vydavnycha spilka» [in Ukrainian].

8. Mykhailov, A.M. (2017). Klasyfikatsiini determinanty investytsiinykh resursiv v konteksti hlobalizatsiinykh zmin [Classification determinants of investment resources in the context of globalization changes]. *Ekonomichna stiikist ta biznes praktyky – Economic sustainability and business practices*, 2, 34-40. DOI: 10.21272/1817-9215.2017.2-05 [in Ukrainian].

9. FAO (2022). *The State of the Worlds Land and Water Resources for Food and Agriculture – Systems at breaking point*. Rome, Italy: FAO. DOI: <https://doi.org/10.4060/cb9910en> [in English].

10. Mishenin, Y., Marekha, I., Yarova, I., Kovalova, O., & Pizniak, T. (2022). Optimizing a portfolio of agri-environmental investments. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 8 (1), 115–132. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.01.06> [in English].

11. Semendiak, V.M. (2022). Suchasne spryiniattia «Pryntsypiv naukovooho menedzhmentu» F.V. Teilora [Modern perception of F.W. Taylor's «Principles of Scientific Management»]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-40> Retrieved from: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1478/1424> [in Ukrainian].

12. Saakov, V. (2015). OON: naselennia Zemli zroste shvydshe, nizh ochikuvalos [Earth's population will grow faster than expected]. *dw.com*. Retrieved from: <https://www.dw.com/uk/%D0%BE%D0%BE%D0%BD-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BB%D1%96-%D0%B7%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5-%D1%88%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D1%88%D0%B5-%D0%BD%D1%96%D0%B6-%D0%BE%D1%87%D1%96%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D1%81%D1%8C/a-18617987> [in Ukrainian].

13. Tarariko, O.H., Iliencko, T.V., & Kuchma, T.L. (2022). Suputnykovyi monitorynh dehradatsiinykh protsesiv ta opusteliuvannia v systemi formuvannia prodovolchoi bezpeky [Satellite monitoring of degradation processes and desertification in the system of food security formation]. In O.I. Drebot (Eds.). *Prodovolcha ta ekolohichna bezpeka Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: kolektyvna monohrafiia – Food and environmental security of Ukraine under martial law: collective monograph* (p. 111-155). Kyiv: Vydavnytstvo NUBIP Ukrainy [in Ukrainian].

14. Kaminetska, O.V., Siroshstan, T.M., Kocheryhin, L.Yu. (2022). Ekoloho-ekonomichna efektyvnist upravlinnia zemelno-resursnym potentsialom na osnovi analizu rivnia dobrobutu [Environmental and economic efficiency of land and resource potential management based on welfare level analysis]. *Efektyvna ekonomika – Effective economy*, 10. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.10.31> Retrieved from: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/667/674> [in Ukrainian].

15. Kasyanenko, S., Kenworthy, P., Ruch, F.U., Vashakmadze, E., Vorisek, D., & Wheeler, C. (2023). *Investment in Emerging Market and Developing Economy Regions Trends, Prospects, and Policy Options. Policy Research Working Paper*. Retrieved from: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099542403162311587/pdf/IDU0f6e85a340d9b4040ee0828b060b095204a20.pdf> [in English].

16. OECD (2023). *Green Investments and Agricultural Productivity. OECD-FAO Agricultural Outlook*. [oecd.org](https://www.oecd.org/en/publications/oecd-fao-agricultural-outlook-2023-2032_08801ab7-en.html). Retrieved from: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-fao-agricultural-outlook-2023-2032_08801ab7-en.html [in English].

17. Ihnatushenko, O. (2024). Economic mechanism for the development of investment activities of agricultural enterprises: global challenges and new opportunities. *Sj-economics scientific journal*, 54 (3), 33-41. DOI: 10.58246/sj-economics.v54i3.671 [in English].

18. Tkachenko, S.Ye. (2021). Analiz investytsiinoi diialnosti v aharnomu sektori Ukrainy, vyznachennia faktoriv ta shliakhiv yii aktyvizatsii [Analysis of investment activities in the agricultural sector of Ukraine, identification of factors and ways of its activation]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 23. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-3> Retrieved from: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/138/133> [in Ukrainian].

19. Chechotkin, V.V., & Prystemskyi, O.S. Investytsiina polityka ta derzhavna pidtrymka yak zaporuka staloho rozvytku aharnoho sektoru ekonomiky Ukrainy [Investment policy and state support as a guarantee of sustainable development of the agricultural sector of the economy of Ukraine]. *Modern Economics*, 20, 291295. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-45](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-45) [in Ukrainian].

20. Kapitalizatsiia rynku silhospzemel zrosla na \$3,9 mlrd – KSE [Capitalization of the agricultural land market increased by \$3.9 billion – KSE]. *minfin.com.ua*. Retrieved from: <https://minfin.com.ua/ua/2024/11/04/139189581/> [in Ukrainian].

21. Otsinka obsiahiv priamykh inozemnykh investytsii, v yakykh kintsevym kontroliuiuchym investorom ye rezydent (round tripping) za 2010–2024 roky [Assessment of the volume of foreign direct investments in which the ultimate controlling investor is a resident (round tripping) for 2010-2024]. *bank.gov.ua*. Retrieved from: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FDI_round_tripping_ICL-DFS_pr.pdf?v=4&utm_source [in Ukrainian].

22. Kompaniia «Baiier» oholosyla zahalni investytsii u 60 mln yevro u vyrobnytstvo nasinnia v Ukraini [Bayer announced a total investment of 60 million euros in seed production in Ukraine]. *bayer.com*. Retrieved from: https://www.bayer.com/uk/ua/bayer-to-invest-a-total-of-60-million-euros-in-its-ukrainian-seed-production-site?utm_source [in Ukrainian].

23. Carlsberg Ukraine investovala u novu vyrobnychu liniuu na Kyivskomu pyvzavodi 1,5 miliarda hryven [Carlsberg Ukraine invested 1.5 billion hryvnias in a new production line at the Kyiv Brewery]. *landlord.ua*. Retrieved from: <https://landlord.ua/news/carlsberg-ukraine-investovala-u-novu-vyrobnychu->

liniiu-na-kyivskomu-pyvzavodi-1-5-miliarda-hryven [in Ukrainian].

24. Uriad na 2024 rik zaklav 42 miliardy hryven dlia ahrosektora: shcho pro tse dumaiut uchasnyky rynku [The government has allocated 42 billion hryvnias for the agricultural sector for 2024: what do market participants think about it.]. *ukragroconsult.com*. Retrieved from: <https://ukragroconsult.com/news/uryad-na-2024-rik-zaklav-42-milyardy-gryven-dlya-agrosektora-shho-pro-cze-dumayut-uchasnyky-rynku> [in Ukrainian].

25. Derzhheonadra zabezpechyly 3,5 mlrd hrn nadkhodzhen do derzhbiudzhetu v 2024 rotsi [The State Geological Survey of Ukraine provided UAH 3.5 billion in revenues to the state budget in 2024]. *geo.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.geo.gov.ua/derzhheonadra-zabezpechyly-35-mlrd-hrn-nadkhodzhen-do-derzhbiudzhetu-v-2024-rotsi> [in Ukrainian].

26. Honcharuk, I., & Tokarchuk, D. (2024). Review of the European experience of AIC development and the role of green technologies in the modernisation of this process. *Baltic Journal of Economic Studies*, 10 (5), 155-165. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-5-155-165> [in Ukrainian].

27. Sakhno, A.A., & Dotsiuk, S.O. (2022). Mizhnarodnyi dosvid derzhavnoi pidtrymky pidpriemnytstva v aharnomu sektori ekonomiky [International experience of state support of entrepreneurship in the agricultural sector of the economy]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economy, finances, management: topical issues of science and practical activity*, 2 (60), 98–109. DOI: 10.37128/2411-4413-2022-2-7 [in Ukrainian].

28. Khaietska, O.P. (2024). Innovatsiino-investytsiine zabezpechennia rozvytku aharnoho sektoru ekonomiky Ukrainy [Innovation and investment support for the development of the agricultural sector of the economy of Ukraine]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economy, finances, management: topical issues of science and practical activity*, 2 (68), 123–141. DOI: 10.37128/2411-4413-2024-2-8 [in Ukrainian].

Відомості про автора

ЗАРЕМБА Олександр Євгенійович – аспірант другого року навчання кафедри економіки та підприємницької діяльності, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: Oleksandr.ua@meta.ua).

ZAREMBA Oleksandr – Postgraduate Student of the Second Year of Study of the Department of Economics and Entrepreneurship, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: Oleksandr.ua@meta.ua).